

Приморске Новине

ЛИСТ ССРН ОПШТИНЕ БУДВА

ИЗЛАЗИ ПЕТНАЕСТОДНЕВНО

ГОДИНА ХП БРОЈ 244. 25. ДЕЦЕМБАР 1983.

ЦИЈЕНА 10 ДИНАРА

СКУПШТИНСКА ХРОНИКА

Дугорочни програм економске стабилизације

На 13. заједничкој сједници Вијећа удруженог рада, Вијећа мјесних заједница и Друштвено-политичког вијећа Скупштине општине, која је одржана 14. децембра 1983. године, разматран је Предлог дугорочног програма економске стабилизације, затим Анализа туристичке сезоне 1983., Програм мјера и активности на припреми туристичке сезоне 1984. године, предлог одлуке о Детаљном урбанистичком плану Петровца и предлози рјешења о уступању земљишта Миро Радуновић, раднику ООУР „Монтенегроекспрес“, Саву Милиновићу, професору Школеког центра и Драгану Кларићу, секретару ОКУД „Кањаш“.

На дневном реду су била и делегатска питања, одговори и обавештења.

Основна карактеристика привредног тренутка наше општине је слабљење квалитativних фактора при вређивању, презадуженост и неликвидност привреде, као и високе обавезе према иностранству. Све ово пријети појавом губитака у привреди, који ће се јављати и у току неколико наредних година. Због тога је смањивање губитка и ублажавање њихових посљедица, односно њихово елиминирање, основни правац акције привредних субјеката у остваривању економске стабилизације.

Посебно је неповољно што се туризам и угоститељство налазе у знатно неповољнијем положају. Овај дјелатност, као носилац привредног развоја, у оствареном дохотку општине учествује са преко 60%, што значи да ће се резултати, непосредно или посредно, одражавати и на све остале области привредног и друштвеног живота. Отуда простирач и обавеза како радници људи у угоститељско-туристичким организацијама, тако и свих осталих субјеката, да се Програм економске стабилизације спроведе досљедно и правовремено.

Основни узроци насталих проблема у нашој општини су велика улагања у обнову и санацију туристичких објеката и, с тим у вези, презадуженост основних организација, посебно због неповољних финансијских конструкција, недовољне ефикасности инвестиција, великог пада степена коришћења капацитета и ниске потрошње по госту, што, појединачно, задужености, у словљавању појаву губитака. Своме треба додати и стапило погоршање односа у примарној и секундарној привреди на штету угоститељско-туристичких организација, па да се у читавој тежини сагледа положај наших организација удруженог рада из области угостињства и туризма.

Које све елементе треба да садрже стабилизациони програми

Економске тешкоће и проблеми у нашој привреди могу се превазићи досљедним

развојну политику према захтјевима строжијих услова привређивања;

— неопходно је проверити садашње производне програме и пословну политику, сагласно критеријумима друштвене ефикасности, а нарочито могућности пласмана на иностраном и домаћем тржишту;

— задуженост знатног броја организација удруженог рада захтјева прворазредно ангажовање на рјешавању овог проблема, јер је задуженост код поједињих организација толико да директно пријети губитком. Због тога треба посветити највећу пажњу сагледавању финансијског стања и утврђивању могућности измиривања кредитних обавеза;

— недовољна ликвидност, тј. перманентни недостатак новчаних средстава за редовно пословање један је од основних проблема привреде наше општине, у првом реду угоститељско-туристичке. Сезонски карактер пословања и, с тим у вези, недовољан прилив средстава за покриће расхода све до авгу ста мјесеца један је од узрока неликвидности. Други узрок је преливање краткорочних извора средстава у дугорочне пласмане — коришћење претјераних износа краткорочних кредита, због чега је учешће камата у дохотку изразито високо. Овоме треба додати да се за враћање дугорочних узимају краткорочни кредити, а враћање краткорочних кредита пролонгира се унедолгled. По тој основи камате се стално увећавају и пријете да проузрокују губитак у пословању. Све то захтјева израду програма мјера и активности за побољшање ликвидности;

— стабилизационим програмима треба предложити мјере за побољшање организационог модела у радној организацији с аспекта ефикасности привређивања и самоуправљања;

— преиспитати планирање инвестиција са становишта могућности обезбеђења квалитетних средстава, и то са становишта њихове ефикасности и рационалности;

— угоститељско-туристичке организације треба да сагледају могућност обезбеђења вођење ових послова.

(Наставак на 2. страни)

ИЗ РАДА САВЕЗА КОМУНИСТА

У центру пажње: заштита друштвене имовине

Заштита друштвене имовине и друштвених интереса треба да постане првостепена брига свих друштвених чинилаца у општини. Јер, како је наглашено на одвојеним сједницама Предсједништва и Општинског комитета Савеза комуниста Будве, у томе су постигнути тек почетни резултати.

На заштити друштвене имовине и друштвених интереса, како је у уводном излагању нагласио секретар Предсједништва ОК Савеза комуниста Владо Дулетић, покренута је широка активност и створена политичка клима да се неправилностима у друштвеном и привредном животу у општини „грање“ поткришту. На жалост, у извршавању тако важне политичке обавезе присути су бројни отпори, а огледају се кроз сличносопственичка понашања и опортунистичка дјеловања у државним и самоуправним органима, чиме се активности разводњавају. Тих појава има и у редовима Савеза комуниста, па испада да проблеме с тим у вези треба да ријеши неко изван сопствених средина и организација.

Стање је нездовољавајуће у области просторног планирања, урбанистичкој и пореској политици, у такозваној „малој привреди“, за снавоју на личном раду и средствима у својини грађана, у стамбеној политици.

Према ријечима Душана Лижешевића, предсједника Скупштине општине, још увијек не постоји евиденција о броју уживаљаца друштвених станови, а проблемима је оптерећено газдовање стамбеним фондом. Он је изненадио податак да су у Будви станови продавани по четири различите цијене: квадратни метар стамбеног простора најскупље је наплаћиван од удруженог рада, а најјеftиније од купаца станови намијењених за одмор. Поткровља су претпостављена у станове без измирења друштвених обавеза. За те и сличне пропусте прст се понављајуше уз трећу службу Завода за изградњу којима је позјерено вођење ових послова.

Дивља градња је заустављена, али још има проблема

ма у овој области друштвенног живота. Избегавање одговорности и даље је присутно у државним органима. Служба друштвеног књиговодства и органи унутрашњих послова недовољно се баве заштитом друштвених интереса. Служба друштвеног књиговодства, под изговором да за то нема времена, није се прихватила обавезе да утврди где су се „изгубила“ средстава СУБНОР-а намијењена за изградњу ста нова бараца. Тог посла су се хонорарно прихватили радници Службе и утврдили да средстава за ту сврху има далеко више него што се претпостављало. Наравно, за тај посао добили су подебље хонораре.

Закључено је да се у заштити друштвене имовине и друштвених интереса убудуће мораје укључити све организоване друштвене снаге. Јер, у овој важној акцији не смije се посustati.

НЕЗАИНТЕРЕСОВАНИ ЗА САСТАНАК

Састанку Општинског комитета на коме се расправљало о току акције на заштити друштвених интереса и друштвене имовине присуствовало је свега двадесет пет лица. Позиву за овако важан скупnicу се одзвали неки чланови Општинског комитета, предсједници комисија и други његови тијела, затим неки предсједници друштвено-политичких организација удруженог рада. А било је итекако потребе да не само да са састанку присуствују већ и да у његовом раду узму живо учешће. Или су се, можда, пријејавили да не буду и именовани као посјоци одређених слабости.

О појавама незамјењања и другим слабостима у раду организација и органа говорио је и члан Централног комитета Савеза комуниста Црне Горе Никола Краповић. Он сматра да је Статутарна комисија ЦК СК Црне Горе учинила пропуст што је неколицини одговорних радника у органу управе Скупштине општине и другим службама казне искључењем из Савеза комуниста ублажила. Сматра да се тиме допринијело „отупљењу општице“ у борби за отклањање слабости у овој години.

Д. Н.

СРЕЋНУ НОВУ 1984. ГОДИНУ

ОД СВЕГ СРЦА ЧЕСТИТАМО СВИМ НАШИМ РАДНИМ ЉУДИМА И ГРАЂАНИМА УЗ НАЈЉЕПШЕ ЖЕЉЕ ДА У БУДУЋЕМ РАДУ ПОСТИЖУ СВЕ ЗНАЧАЈНИЈЕ РЕЗУЛТАТЕ У БОРБИ ЗА ЕКОНОМСКУ СТАБИЛИЗАЦИЈУ

КУЛТУРНИ ЦЕНТАР И РЕДАКЦИЈА „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

Програм економске стабилизације у области привреде

(Наставак са 1. стране)
ћења инвестиционих средстава за изградњу овеката ванпансионарске потрошње у циљу комплетирања туристичке понуде;

— повељање продуктивности, ефикасније и рационалније коришћење свих производних потенцијала представљају унутрашње резерве за постизање веће економије рада и већих финансијских ефеката. У том циљу потребно је евидентирасти, контролисати и анализирати све врсте трошкова и предложити мјере за њихово снижење, максимално заштитавајући дисциплину и материјалну одговорност радника;

— досљедним спровођењем расподјеле поема раду и резултатима рада и бољим вредновањем производног рада — стимулисањем побољшања резултата пословања и повећања економичности — утицаје се на значајно побољшање услуга, што је врло важно, јер је лош квалитет услуга једна од највећих слабости нашег туризма;

— побројане мјене и активности, као саставне дјелове стабилизационог програма сваке организације, треба на крају финансијски конкретизовати, тј. сачинити програм раста личних доходака, акумулације и фондова. На тај начин ће се сагледати финансијски ефекти, а сваки радник мотивисати да се што више ангажује на остваривању програма економске стабилизације;

— Туризам је основни правац и дугорочно опредељење развоја наше општине, а угоститељско-туристичке организације удруженог рада су његови носиоци. Полазећи од општих услова привређивања угоститељско-туристичке привреде и њеног садашњег економског стања, очигледно је да се она у наредном периоду налази пред рјешавањем сложених задатака;

— усклађивање туристичке понуде према захтевима потрошача најбитнији је услов за успјешно пословање угоститељско-туристичке привреде. Чини се да наша понуда није довољно усклађена са туристичком тражњом: ишло се на изградњу класичних хотела високе категорије, док су земетрштави и научници усмеливи да се уређује и унапређује већим бројем хотела и апартмана, као и другим видовима туризма. Након изградње „Словенске плаže“ знатно ће се поправити структура, али не и потпуно елиминисати све слабости наше туристичке понуде;

— у посљедње вријеме кампинг туризам је у порасту — омогућава непосредни додир с природом и истовремено је јефтин облик смјештаја, који захтијева релативно мале инвестиције у односу на финансијске ефекте. Међутим, и

поред изразитих природних погодности за развој кампинг туризма, на подручју наше општине ни у оваквом раду туризма скоро ништо нисмо улагали. Наши кампови, слободно се може рећи, не испуњавају услове за боравак туриста, те се отклањање њихових недостатака намење као прворазредан задатак;

— у вези са структуром наше туристичке понуде треба указати на недовољне и неодговарајуће ресторанске капаците где је потребна широка лепеза понуде од — експрес ресторана до специјализованих ресторанова. Недостају објекти за забавне спортове и културне активности које више нису само допуна класичне туристичке понуде, већ све више и мотив за долазак туриста;

— с обзиром да се овај програм односи на прву етапу Дугорочног програма економске стабилизације — до 1985. године, то у овом периоду није могуће радијалније усклађивање наше понуде са захтевима туристичке тражње, јер су за то потребна знатна инвестиција средства. Зато средства за инвестиције треба усмјерити искључиво на изградњу мањих капацитета ванпансионарске потрошње, неопходне интервенције у аутокамповима и у побољшање понуде забавних, спортских и културних активности;

— основне организације које су планирали губитке „Палас“, „Аvala“ и „Хотели Бечићка плаџа“ морају мобилисати сопствене снаге и активирати унутрашње резерве у циљу заустављања губитака. У том смислу неопходно је да ове основне организације одмах приступе изради санационо-стабилизационих програма, утврде интерне и предложе екстерне мјере краткорочног и дугорочног карактера за елиминисање губитака;

— неразвијени и нерегулисани друштвено-економски односи унутар ХТО „Монтенегротурист“ одражавају се и на пословање ултужених организација. Економске предности, које произилазе из величине радне организације и економије обима удруженih функција, нису довољно искоришћене. Није посвећена довољна пажња организовању домаће радиности, а статус ОУР „Јадран“ није до краја дефинисан. Због тога је неопходно предузети одговарајуће мјере у правцу побољшања самоуправне организације радне организације и свих њених дјелова, а нарочито удруженih функција;

— посебан проблем с којим се сусреће наша туристичка привреда је велика задуженост и немогућност подмирења доспјелих обавеза, па је неопходно да организације удруженог рада и Будванска основна банка про

нађу могућности за репрограмирање дјела доспјелих кредитних обавеза;

— организације удруженог рада сачиниће на основу стабилизационог програма, анализу задужености на ше привреде за 1984. годину и предложити мјере за измиривање обавеза. Ово ће, у сарадњи са организацијама удруженог рада, учинити Будванска основна банка и Општинско одјељење за привреду и финансије;

— у области економских односа са иностранством, а на основу планова организација удруженог рада, Интернационална банка ће сачинити пројекцију девизног прилива и одлива по појединачним ОУР-има и укупно за општину. На тај начин утврђиће се слободна девизна средства која могу бити основа за измиривање обавеза по инокредитима и за удружијање са заинтересованим организацијама;

— инострани кредит обезбеђен од Међународне финансијске корпорације, који је употребљен за сањаји оштећених хотелских капацитета, довео је организације које су га користиле у врло тежак положај због огромних курсних разлика. Уколико се овај проблем не реши на задовољавајући начин, губици ће настати и у оним организацијама као што су „Хотели Бечићка плаџа“ које би успјешно пословале. Због тога је неопходно предузети мјере да се у сарадњи са публичним органима реши овај проблем;

— драстично смањење стапа коришћења хотелских капацитета (у односу на 1978. годину коришћење је мање за пуна два мјесеца) захтијева хитно преиспитивање и унапређење политичке продаје, изналажење бОльих и савременијих начина пропагирања нашег туризма, у првом реду на иностранијем тржишту. На овом послу посебно ће се ангажовати ОУР „Монтенегротурист“;

— на слабљење квалитета укупне туристичке понуде, посебно се одражавају рушевине Старог града, као највеће туристичке вриједности, како у амбијенталном тако и у културно-историјском смислу. До потпуне његове обнове туристичка понуда Будве остаће трајно осиромашена и када се све остале слабости нашег туризма правовремено и на најбољи начин реше;

— ХТО „Монтенегротурист“, односно заинтересоване основне организације, треба да се илјензивише ангажују у планирању обнове Старог града. У том смислу они треба да утврде своје потребе за тамошњим капацитетима и да реално оцене властита расположива средства за ту намјену, као и динамику прилива будућих средстава;

— континуирано снабдијевање грађана и туриста основним пољопривредно-прехrambenim производима изразито је деликатан и важан задатак, с обзиром на дефицитарност ових производа на југословенском тржишту. Ово је посебно изражено у нашој општини, као изразито зависном потрошачком подручју, па треба, на бази доходовних односа, стално успостављати и развијати стабилне одно-

се с производа подручјима. За ово је посебно значајно веће, и подовољнијим условима, ангажовање банкарских кредитних среđстава, с обзиром да се континуирано снабдијевање може остварити само стварањем знатнијих залиха и авансирањем производа;

— обезбеђење редовног снабдијевања основним пољопривредно-прехrambenim производима стални је задатак ОУР „Јадран“, Општинског одјељења за привреду и финансије;

— у области економских односа са иностранством, а на основу планова организација удруженог рада, Интернационална банка и Општинско одјељење за привреду и финансије;

— значајан чинилац бОлье снабдијевености тржишта је формирање општинских робних резерви. У вези с тим предлог ће припратити Општинско одјељење за привреду и финансије;

— у развоју мале привреде очигледан је несклад између друштвених потреба и постигнутог нива организованости личног рада. Заостајање развоја присутно је не само у броју носилаца личног рада, већ, првенствено, у врсти дјелатности којој је он усмјерен. Док је у појединим дјелатностима приватна иницијатива пренаглашена, у другим она представљају правајући проблем. Због тога је неопходно израдити програм развоја мале привреде, а нарочито стимулисати дефицитарне дјелатности;

— Оживљавање пољопривредне производње и предузећа због ниског нива организованости и личног рада. На том послу треба да се, знатно више него до сада ангажују Општинско одјељење за привреду и финансије, РО „Бока“ — Радановићи, „Приморка“ Бар и Будванска основна банка;

— у области расподјеле дохотка и личних доходака у свим основним организацијама удруженог рада треба преиспитати самоуправна општина, која се односе на ову област у смислу пуне афирмације принципа расподјеле према резултатима рада и већег вредновања промзводног и креативног рада. Активности на овом плану координирају Општинско вијеће Савеза синдиката;

— утврђивању развојне политике за 1984. годину треба прићи благовремено — годишњим планом утврдити за датке и оквире развоја, као и мјере за њихову реализацију. Треба предвидјети активности за јачање квалитетних фактора привређивања, усклађивање с реалним могућностима свих видова потрошње, а посебно инвестиције и успоравање пада животног стандарда. Неопходно је посветити већу пажњу стварању капацитета, повећању туристичког промета и продужењу туристичке сезоне;

— развојна политика у наредном средњорочном периоду треба да се усмјерава на основу опредељења дефинисаних у Дугорочном програму економске стабилизације који представља основу будуће развојне политике. У том циљу неопходно је обавити правовремено све при-

преме за доношење Друштвог плана општине за период од 1986. до 1990. године. Ове активности ће водити и координирати Општинско одјељење за привреду и финансије.

ИСКРИЦЕ

ЛИЧИ НА ФРАЗУ

Са партијских форума свакодневно чујемо: „Комунисти ће се максимално ангажовати, максимално заложити, максимално...“

Ех, кад би се двоми лонско чланство СК максимално ангажовало!...

ИЗ СЛУЧАЈА У СЛУЧАЈ

Био је готово социјални случај. Сад је случај за „социјалну карту“.

АХ, ТА КИША!

Давно, кад би „удариле“ дуготрајне суше и угрозиле љетину, сељаци би износили хљеб и со испред својих кућа, молећи се тако за кишу.

Ако хоћемо да избегнемо из овога мрака, сви су изгледи да и на ма друго не преостаје.

УСМЈЕРАВАЊЕ ПО ЂОКИЦИ

— А ти, Ђокице, које ћеш усмјеравање да упишиш?

— Ако би добио „кључ“, најрадије бих се усмјерио за руководиоца!

ТЕХНИКА НАРОДУ

Сад није ријектост да кад се на некој пијаци нешто купи продајац обрачуни врши ди гитроном.

Добро је што ми, скојевски занесења, послије рата, нисмо узлудно исписивали па ролу: „Техника народу“!

МРАК И ДЈЕЦА

Ограниччење струје има једну позитивну страну: ако потраје дуже, овај мрак ће нам сигурно донијети доста дјече.

ТВ КРИТИЧАР

Изгледа да је све више у праву један наш суграђанин који често зна да каже:

— Ова наша конфренцијашка телевизија!

М. ПАЈКОВИЋ

Научни скуп о Црвеној комуни

Ујесен идуће године, највјероватније у вријеме прославе четрдесетогодишњице ослобођења општине, биће одржан научни скуп на тему „Три стотине пет дана Петровачке црвеној комуни“.

Ово је договорено на сastanku у Петровцу, који је зажеан на иницијативу Мјесног удружења СУВНОР-а и СК Петровац, а коме су присуствовали директор Историјског института СР Црне Горе др Јован Божовић, др Радоје Пајовић и др Зоран Лакић. Историјски институт је прихватио да буде суроганизатор овог скупа, односно да се његови стручњаци ангажују у припремању и обрађивању тема и публикације која треба да буде штампана након научног скупа.

У свом излагању пред сједник Општинског комитета СК Будве Урош Зеновић, који је водио овај сastanak, истакао је да је одавно било иницијатива за организовање симпозијума на ову тему, али да се до сада углавном све завршавало на идејама и предлозима. Он је рекао да је овај изузетно значајан догађај из наше историје до сада недовољно научно расвијетљен, па је то и био основни мотив да Мјесно удружење СУВНОР-а по крене иницијативу око одржавања скupa коју је Институт из Титограда радо прихватио.

Др Зоран Лакић је, из међу осталог, рекао да је ово драгуљ из наше историје, каквих је мало, да заслужује пажњу научних радника и публикацију сачињену од радова на ту тему. Он је предложио да скup носи назив „Три стотине пет дана Петровачке црвеној комуни“, а да се обради и шири период који је

претходио стварању комуне, као и њени одјеци у периоду између два рата. Он је побројао више тема које треба обратити: „Црвено омиљение у Југославији 1920. године“, „КП у Црној Гори у периоду легалног дјеловања“, „Значај радничког покрета у Црној Гори“, „Идеје октобра и петровачка комуна“, „Три стотине пет дана Петровачке комуни“, „Штампа о црвеној комуни“, „Личности комунара“, „Пропаганде 1. маја 1919. и 1920. године“, „Батальон Стеван Штиљановић“. По ћевим ријечима ово су само неке теме које ће Одбор за припрему скупа допuniti. На обради тема биће ангажовани најеми најтнији стручњаци — историчари не само из Црне Горе, него и они из других крајева који су на било који начин били везани за црвену комуну, њен одјек и НОВ у овом крају.

На kraju да укратко подсећтимо: застава прве комунистичке општине на Јадрану завијорила се у Петровцу 1920. године на кон побједе комуниста на општинским изборима. Радила је пуних 300 дана, да би њена актизност била насиљно прекинута од стране ненародног режима. Међутим, комунисти овога краја наставили су рад у илегали, па се може рећи да је комуна постојала до почетка рата, што је утицало да народ овог краја масовно крене у Народно-ослободилачку борбу у којој је животе изгубило много његових кћери и синова. Један од иницијатора комуне био је и Јован Томашевић, оснивач Комунистичке партије у Црној Гори.

С. Г.

Заšto су рачуни

Привреда наше комуне нема губитака за девет мјесеци. Томе је највише до- принијела изузетно добра туристичка сезона у којој је остварено више ноћења него прошле године. А гро привреде чине баш органи зације из области туризма и угоститељства.

Ово је констатовано на сједници Предсједништва Општинског комитета Савеза комуниста на којој је анализиран деветомјесечни рад привреде.

Међутим, чуло се и сијасет примједби баш када су у питању периодични обрачуни који су достављени надлежним институцијама на увид. По мишљењу чланова Предсједништва, у неким радним организацијама, нарочито онима из области туризма и угоститељства, пријеђело

се такозваном фризирању деветомјесечних обрачuna посlova. Нису исказане неке обавезе по основу коришћења иностраних кредита који су узимани за санацију или градњу објекта послије земљотреса.

— Ако се има у виду да је наше угоститељство сезонско, односно да у четвртом хварталу ове године нема прихода, већ да ради људи ових колективи „гридија“ зарађено, резултати на крају године ни издалека неће бити као сада. С друге стране, сасвим је неоправдано што у деветомјесечним обрачунима нису приказане све обавезе, рекао је Владо Дулетић, секретар Предсједништва Општинског комитета Савеза комуниста.

До „фризирања“ деветомјесечних обрачuna од стра

Поглед на базен „Авале“ и Стари град

РАТИНИМ СТАЗАМА

Бил Хадсон посјетио нашу земљу

Бил Хадсон, седамдесетогодишњи пензионисани инжењер рударства, послије четири деценије, поново борави у нашој земљи. Некад резервни капетан британске армије, први официр британске војске који је за вријеме рата стигао у нашу земљу, овог пута дошао је с телевизијском екипом Би-Би-Си, која управо завршава велики пројекат — снимање девет једночасовних документарних емисија под називом „Извршиоци специјалних задатака“. Серија је по свећена енглеским официрима који су за вријеме рата у разним земљама Европе боравили у војним мисијама с посебним задацима. Догађаји у Југославији биће представљени кроз све дочење Хадсона и Дикина који су обишли ратне ста-

зе и подсејтили се на бурно вријеме другог светског рата.

Бил Хадсон

Ове редове о Билу Хадсону биљежимо због тога што је његов долазак везан за наш крај. Он је, наиме, стигао подморницом из Каира септембра 1941. године и искрао се у Пеарија Долу са још тројицом југословенских официра. Дочекали су га борци из наше комуне. Он је у пратњи устаника из Петровца боравио у Новосељу, одакле је наставио пут за Србију. Дошао је у нашу земљу са задатком да ради на уједињавању и координирању акција свих група покрета отпора. Из Лондона су тражили да се повеже с Драком Михаиловићем. Он је доста времена провео у штабу четничког војја, али се према писању историчара Јована Марјановића (књига „Драка Михаиловић између Британца и Њемаца“) у многим извештајима Хадсона јасно говори о акцијама које воде комунисти и о неинтересованости четника за борбу против окупатора.

Ових дана Хадсон је изјавио новинарима:

— Тита сам први пут срио у слободном Ужицу 1941. године. Ту сам видио да су партизани добро организована војска, да имају и фабрику оружја и да су спремни да се супротставе Њемцима. Титу сам објаснио да ме Лондон шаље код Драке Михаиловића. Он се није противио томе, али ме је упозорио да су краљевски официри поприлично компромитовани код народа. Тако сам се убрзо нашао на Равној Гори и нешто касније присуствовао преговорима између Тита и Драке у селу Брајићи. Тито је желио да приступијем разговорима, али је Драка одлучно одбацио овакву могућност, сматрајући да су то унутрашње ствари у које страници не могу да се мијешају. Тако сам све вријеме преговора провео у издавојеној соби са четничком стражом испред врата.

Како пише Марјановић, Михаиловић је према Хадсону био одбојан и често га је остављао да се сналази како сам зна и умије. Желио је да што прије нестане, да га Њемци ликвидирају. Кријући се једно вријеме од Њемаца, Хадсон је преживио, захваљујући једино доброти српских сељака. Стога је екила сниматеља трагала за породицом једне жене из околине Ужица која је Хадсона скривала и због тога стријељана. Екипа је, такође, трагала и за подацима о партизану кога је Тито додијелио Хадсону као пратиоца. Био је то механичарски шејрт из околине Љига који је извукao британског официра из руку злогласног четника Ђође Јаворског.

С. Гргевић

Нова година у новом хотелу: „Могрен“

Обманути угоститељи

Југословенско савјетовање о удруживашу рада и срећстава, које је одржано у Бу-

дви уочи новембарских празника, запослени у хотелу „Авала“ дуго ће памтити. О-

стаће им у непријатној успомени, јер су једноставно обманути, а то ће их скупо стајти. Умјесто да им донесе добар, најављени, промет, остали су „кратки“ за неколико милиона динара.

Организатори савјетовања — Савезна, републичке и покрајинске привредне коморе заједно с Фондом федерације за кредитирање недовољно развијених подручја — најавили су долазак 450 учесника из свих крајева наше земље. Говорило се да ће овај значајан скуп отворити предсједница Савезног извршног вијећа. Нити је, међутим, у Будву стигла Милка Планић, нити најављени број учесника. Умјесто 450 дошло их је једва седамдесетак.

Домаћин се, што је и разумљиво, спремио за дочек гостију. Отворена је „Авала“ за ту прилику, уклучено гријање на, иначе, скупи мазут, ангажовани су радници који су били на одмору. Тако се за неколико десетина гостију гријао цио хотел, као да је био пун! А за неколико дана, колико је савјетовање трајало, гријање је — да не говоримо о другим трошковима — „појело“ огромне паре. Приход од учесника који су плаћали пансион по хиљаду динара био је симболичан у односу на расходе.

У хотелу „Дурмитор“ и „Жабљак“ цијена пансиона у двокреветним собама износи 660 динара.

У хотелу „Вјеласица“ у Колашину за седмодневни боравак плаћа се 6.540,00 динара, у „Турјаку“, недалеко од Рожаја, 6.115,00, а у „Плавском језеру“ 4.860,00 динара.

У свим хотелима може се

изнајмити комплетна ски-опрема као и санке за дјецу.

Б. Паповић

Велико интересовање за хотеле на Жабљаку

Жабљак је један од најпознатијих зимских центара у нашој земљи, где увијек, што је нарочито важно за зимски вид рекреације, има довољно снјега за поклоничке бијелих падина. Лежи у центру Националног парка „Дурмитор“ на надморској висини од 1450 метара. У његовој непосредној близини налазе се четири велика скилифта, а нешто даље и двосједална успињача.

У хотелу „Планинка“ седмодневни аранжман између 14. јануара и 11. фебруара стаје за једну особу у двокреветној соби 8.350,00, а у хотелу „Језера“ 8.700,00 динара. Дјеца до двије године имају бесплатан боравак, а за дјецу од три до седам го-

ОСВРТ

У страху су велике очи

Наш туристички гигант, „Монтенегротурист“, остварио је ове сезоне најбоље резултате послије земљотреса. За десет мјесеци забиљежено је 1.330.000 ноћења, а укупан приход за то вријeme износи 5,1 милијарди динара.

За неупућене у овдашње туристичке прилике, то је изузетан резултат. Међутим, ако се има у виду да су љеће „пуштени у погон“ нови и веома скучи хотели високих категорија („Авала“, „Палас“, онда нема разлога за превелико задовољство. Поготово што девизни приходи — а он је у овом грештку најважнији као што је могао бити. Сума од 34 милиона долара коју је за десет мјесеци инкасирао „Монтенегротурист“, требало је да буде далеко већа.

— Могу слободно рећи да смо наше капаците на иностраним туристичким тржиштима убедили у бесчијење. Па у августу је страна у хотелу „Медитеран“ добијао пансион за 15 марака! У скучим хотелима високих категорија, који имају изванредне услове за одмор туриста у главној сезони, а поготову при њеном крају, су такође, добијали пансион за 20,25 марака. А, примјера ради, спавање у једном трошном хотелу у СР Њемачкој још прије неку годину стајало је 80 марака — рекао је на недавно одржаној сједници Кредитног одбора Интерне банке „Монграпротуриста“ Руждија Карадамага, делегат из Улциња.

— То су потврдили и други. — Пред сезону нас је ухватио страх, па су се основне организације просто такмичиле која ће више снити цијене. Још нам је земљотрес у главама. Страхујемо без разлога, јер имамо лијепе хотеле на још ље-

шим плажама, пудимо добрлу храну и услугу. За те или још слабије услове напиши сусједи, Грци и Италијани, наплаћују два, при чији четири пута више него ми — ријечи су Трипика Матовића, директора ООУР „Хотели Бечићка плажа“.

Кредитни одбор је закључио да прије свега треба постићи јединство међу организацијама „Монтенегротуриста“ у погледу цијена на иностраном тржишту, као и да агенција „Монтенегротуриспрес“, уз добру пропагну, ове зиме без имало страха иступи с великом цијенама на туристичким беџама које ће се одржавати широм Западне Европе. Мјеста стражаху, нема, на земљотрес треба заборавити, јер су његови поље, што се туризам и угоститељства тиче, не видљиве.

Г. С.

У САРАЈЕВУ ОДЛАЗИ СТОТИНА НАЈБОЉИХ УГОСТИТЕЉА

Стотину најбољих угостића из ООУР „Хотели Бечићка плажа“, радиће у четири објекта на XIV зимским олимпијским играма у Сарајеву.

— Почетком јануара одлазимо у Сарајево, где ће наши најбољи кувари, копнобари и друго угоститељско особље радити у олимпијским селима Добраја I и Добраја II, затим у хотелу „Вјеласица“ на Јахорини, који има 400 кревета високе категорије, и у ресторану у Сарајеву, где ће се хранити телевизијске екипе из цијelog света — рекао нам је директор ООУР „Хотели Бечићка плажа“, Трипика Матовић.

С. П.

Снабдијевање побољшано

— Снабдијевање становништва појединим артиклима у нашој општини боље је него прошле јесени — рекло нам је неколико наших суграђана.

У рафовима продавница и самопослуга, у слободној продаји, има довољно кафе, уља, шећера, вишне врсте десертена и других средстава за хигијену, што није било случај прошле године. Наши грађани се више не снабдијевају путем бонова — остали су само за нафту, бензин и још неке нафтне дерivate.

И пијачне тезге релативно су добро снабдијевене али је воће и поврће нешто скупље него у Цетињу, Котору, Тивту или Бару. Килограм

кромпира плаћа се 35, купуса 40, зелене салате 120, црног лука 50, шаргарепе 80, мандарина од 100 до 140, крушка 80, јабука 60, а једно јаје од 16 до 18 динара.

Подављено се најчешће дојдати до свежег меса, па је Општинско вијеће Синдиката прискочило у помоћ. Оно већ неколико година снабдијева радије људе зимњицом.

Сви запослени могли су овог мјесеца да на шестомје сечним кредитом, уз 5% камате, добију кромпир по 21, црни лук по 31, пасуљ по 130, кисели купус по 48, кајмак по 400, свињско свеже месо по 280, свежу шунку по 420 и суви његушки пршут по 600 динара.

С. П.

PALARAS
OOUU 81300 PETROVAC

НАШИМ РАДНИМ ЉУДИМА И ГРАЂАНИМА ЧЕСТИТАМО НОВУ 1984. ГОДИНУ

IN MEMORIAM

Марко Станишић

Син црногорског краља, Марко Филипов Станишић, рођен је 1919. године у Станишићима, у честитој и симромашној сељачкој породици. Врло млад, учествовао је у свим акцијама које је организовала Комунистичка партија Југославије, чији је члан постао 1940. године. Већ 13. јула 1941. нашао се међу првим црногорским усташима. Учествовао је у борби на Брајићима, 18. јула 1941., када је уништен батаљон италијанских фашиста. У бици на Пљевљима, 1. децембра 1941. један је од оних који су нездружило јуришали на утврђени град.

Историјског 21. децембра 1941. нашао се у Рудом, у строју Прве пролетерске бригаде, и од тог дана неустрашиво корачао њеном славом ојвенчаним путем. Био је неустрашив у окружјима са четницима у Округлици у нападу на италијанско-усташнички гарнизон Улог на Неретви у разбијању усташких упоришта у Жупи, од Улога до близу Коњица. Такав је био у борбама против четника маја 1942. године — на Сињајевини и почетком јуна — на Дурмитору.

Био је познат као „вјечити“ бомбаши Прве пролетерске: у његовој торби свега другог могло је да недостаје, али бомби је морало да буде.

Марка Станишића неустрасивост је одликовала и у борбама за Коњиц, Ливно, Кључ, Јајце, на Иван-Седлу, Чичеву и Главатичеву, при форсирању Дрине и на Крчином брду. У нападу на Ливно, где се група Њемаца и усташа била забарикадирала у кући неког љекара, Марко је с пуном торбом бомби при

Народни херој Марко Станишић

шао до угla сусједне зграде и позвао усташе на предају. Попшто су они одговорили — нутањем, почео је да их зашипа бомбама. У том сукобу је рањен, а затим повучен у Штаб батаљона и одређен да носи његову пролетерску заставу.

Почетком 1944. године постављен је за замјеника команданта Шестог београдског батаљона Прве пролетерске бригаде и на тој дужности истакао се у многим акцијама. Маја 1944. у борби код Млиншића, у вријеме де санта на Дрвар, када је ције батаљон испуњено дотад невиђено јунаштво, предводио је многе његове противнападе. Од краја 1944. до за вршетка рата Марко је, као обавјештајни официр Прве пролетерске дивизије, вјесно успјешно рјешавао бројне опасне задатке.

Храброст Марка Станишића служила је као примјер. И данас се проповиједају сјајна на подвиге „вјечитог“ бомбаша с Пљевља, Улога, Жупе, Вечериновца, Цепа, Бугојна, Цинцара, Ливна, Кључа, Јајца, Котор-Вароши, Неретве, Сутјеске, Млиншића, Ваљева, Бограда, Срема, Славоније и Загорја.

Послије завршетка рата Марко је једно вријеме био комацдант пукка, а затим је обављао друге одговорне дужности у ЈНА и изградњишао самобуправног социјалистичког друштва. Носилац је 15 наших и странских одликовања, међу којима и Ордена народног хероја.

Један од ријетких јунаци, које је дала колијевка јунацика Црна Гора, Марко Станишић се — почев од Брајића и Пљевља до Београда, Срема и слободе — кретао као пушконоша, пушкомитраљезац и бомбаш, као извијач, командир и замјеник команданта стазама и богазама напре земље. Заједно са својим сaborцима сламао је троstrukе обручне непријатеља и кровао легенду Прве пролетерске бригаде.

У сарматни коштац хватао се с неперијатељем по непрходним сметовима Сињајевине, Дурмитора, Игмана и са таласима хуње Дрине. Поклањао је себе свуда и свима

— и нама, још нерођенима, постајају легенда легендарне Прве пролетерске бригаде, која је дан свог формирања нашаја вољеној Армији да њен рођендан поклонила.

Носио се с италијанским коштуљама, четничким копачима и паликућама, усташким бојнама и здруговима, агентима Овре и Гестапоа, са црним лепијама и бијелим гардама, СС и хаџашар дивизијама. Три јесени, три зиме и три пролећа ћа са смрћу је друговао — у име живота.

Ни послије рата, ни након пензионисања, као ни у току рата, за друга Марка није било предаха: писао је о својим сaborцима и о Бригади, ковачици братства и јединства — да њихов пут буде путоказ будућима.

Ради свега тога друг Марко Станишић не умире са смрћу — биће вјечно присуство у нашим сјећањима, у нашим разговорима и пјесмама: он је дио историје коју у школама учимо и дио пута који непоколебљиво слиједимо.

БИОГРАФИЈА

Велимир Терзић (Голубовци, Титоград), генерал-пуковник ЈНА у пензији, прије другог свјетског рата био је официр Југословенске војске. У НОР и члан КПЈ од 1941. У рату је начелник главног штаба за Црну Гору и Боку, замјеник команданта Пете црногорске пролетерске бригаде, начелник штаба IV оперативне зоне Хрватске, замјеник начелника Врховног штаба НОВ и ПОЈ, начелник гла вног штаба Хрватске, помоћник начелника Генералштаба ЈНА.

Послије рата био је помоћник министра народне одбране, комацдант армије, начелник Више војне академије ЈНА, главни инспектор Армије и начелник Војноисторијског института. Објавио је више студија и чланака из области војне теорије и ратне вјештине.

Велимир Терзић

Умро је генерал Терзић, умро је човјек великог срца, умро је гордо онако како је и живио с племенитом одважношћу и са израженим смислом за личну част. Тихо и неопажено си отишао на свој починак. Тихо, по својој вољи, без великих ријечи, без ознака сајећања и без званичних говора. Али, не, друге генерале, ти нијеси само свој и своје родбине, генерале, ти си генерал Револуције, партизански, Титов, наш генерал. Зато спрости што ћу рећи неколико ријечи о Теби.

Гордо си подносио све недаће од дјечачких дана. Још тада си осјетио живот пун горчине и тузе Твог раног дјетињства када си као дјечак запамтио сахрану свог брата и тједе плач мије напуштао Твој дом све док ниси постао официр. Мајка никад није могла заборавити да је сахранила своје дијете у појазијменом цемпиру и пантalonama из комшијука. Од малих ногу си упознао мучан живот тешког сиромаштва и немаштине и сву окружност поретка: да би у тадашњој Подгорици с одличним успјехом завршио гимназију и отишао за „сигурним“ хљебом у бившу војну академију и ту показао своју бистрину ума и духа, да би доживио тешко разочарање у априлском рату као капетан бивше војске као патријота и војник пун чести. Достотијанствено си скинуо своје ознаке за које си прволо мноштво зноја и труда да би се при

кључио свом младалачком о предјељењу — Револуцији и авангарди радничке класе. Твоје знање и искуство ставило Те у први план Револуције, где си показао сву своју величину. У оним судбиносним данима, у бици на Вилићу гувну, када се водио борја за живот и смрт, бој за живот рањеника, за најљудокљију опну Револуције, хитно си реаговао истинчним инстинктом револуционара и надареног војника. Упућујеш IV пролетерску црногорску бригаду с једним јединим задатком: зауставити Њемце на Вилићу туну 12 часова, по сваку цијену. У питању су рањеници и Врховни штаб. Чуло се: „Брже, другови, наредио је Терзић“. Или: када си израдио оперативни план форсирања Дрине, који је био и политички и стратешки план ликвидације војно-политичке групе четника. Попут грузијског генерала Багратиона у Бородинској бици, никад није рекао: „Ја сам то урадио... ја сам то испланирао“, али сваки борац Револуције, од војника до старешине, знао је: то је Терзић.

У најтежим биткама револуције био си у самој жижи збивања и токова и сви оперативни планови Врховног штаба били су велики дионадарености, ума, знања и упорнога рада.

Као познавалац и искусни ратни оперативац посветио си се научном раду и поред недаћа које си имао око историјске грађе за дјело „Слом краљевине Југославије 1941“. Имао си помоћ онајмо где си се најмање надао. Твој ратни противник, генерал Вермахта, данас управник музеја у Берлину, дао је уникат документа о нападу на Југославију, с ријечима: „Ако то тражи Терзић, високо прије партизански генерал, ја га не могу одбити“. И некадашњи противник цијенио је Твоју војничку надајност и одлучност.

И на крају: да се опроштимо партизански: „Смрт фашизму, друже генерале Терзићу“, а уместо твог одговора: „Вјечна ти слава и хвала, војничке Револуције!“

Лазар Шољага

Мр Лазар Шољага

тровца; у „Паласу“ је провео највеће и најплодоносније године живота, дајући у свакој акцији и сваком подухвату, нарочито послије катастрофалног земљотреса, цијелог себе.

Прије доласка у Петровац радио је у три београдска колективи — Индустриски борац и лаковица „Дуга“, Савезном заводу за привредно плинија и Економском бијуру, као и у Хотелском предузећу „Свети Стефан“.

Упоредо с практичним радом он се теоретски уздио са бројним публикацијама, листовима и часописима објавио низ радова о плинијау, самоуправном удрžујању, значају и улоги туризма.

Друг Лазар Шољага је као ванредни професор на Вишој поморској школи у Котору дао значајан допринос стручном оспособљавању туристиčких радника, који треба да понесу, и који већ носе, бреме даљег развоја црногорске туристичке привреде.

Крсто Марков Марковић

Крсто М. Марковић

На повратку са једног од многоbroјних друштвених заједница смрт је уgrabila из наших редова друга Крста М. Марковића, предсједника Скупштине Мјесне заједнице Будва II и једног од неуморних друштвено-политичких радника.

Иако изненада, његова смрт није дошла неочекивано: два пута ју је његово храбро и племенито људско срце савладавало, и он је, без обзира на непосредну опасност, која му је на сваком кораку и стално пријетила, настављао да ради и да се на сваком задатку антажује до самозaborава.

Отишао је од нас заувидек, још један несебични и самопријегорни борац, који је још дуго могао, заједно с нама и службеним нама за приједор, да даје пуни допринос свеопштим настојањима да још боље, брже и успјешније корачамо напријед.

Рођен је 1921. године у Марковићима, где је завршио основну школу. Као петнаестогодишњак одселио се заједно с породицом на очеву добровољачку земљу у Ковину. У Ковину је завршио грађанску школу, а затим уписао Средњу техничку школу у Београду, где

је приступио револуционарном омладинском покрету. Године 1941. Крсто се одазио позиву КПЈ и као позадински радник и члан СКОЈ-а ставља се на расположење Јужнобанатском партизанском одреду. Убрзо постаје и његов активни борац и учествује у познатим биткама на Сремском фронту. Пензионисан је 1952. године у чину капетана прве класе.

Његов рад, заједњаче и заслуге нису остала незапажене — његове груди красији су Орден за храброст, Орден заслуге за народ, Орден за војне заслуге и друга ратна и мирнодопска одликовања.

Од 1973. године, када је стигао из Војводине, Крсто је радио као директор Завода за запошљавање, где је својим савјесним радом остварио неизбрисив печат на све оне који су му се обратили за помоћ, као и на грађане наше општине.

Изненадна смрт друга Лазара Шољаге, малистраса економских наука, болно је одјекнула у срцима радних људи и грађана наше општине, у првом реду у колективу ООУР „Палас“ којем је више година стајао на челу. Она је ожалостила читав колектив „Монтенегротриста“.

Друг Лазар ће највише ослати у успомени грађана Пе-

Програм мјера и активности за насеља

Програм мјера и активности на припремама туристичке сезоне 1984. године у неколико се разликује од прошлогодишњег по томе што су у њему наведени задаци на припреми туристичке сезоне, без навођења извршилаца и рокова, па ће на бази њега сви учесници наше туристичке понуде донијети своје програме.

Програм је рађен на бази стечених искустава, као и предлога добијених од друштвено-политичких, радних и осталих организација, органа и субјеката наше туристичке понуде.

Комерцијално угоститељство

Наše основне организације треба да буду главни носиоци активности у припремама предстојеће сезоне, па треба:

- на вријеме доваршти започете капацитета, уз веће или мање поправке на постојећим, како би могли нормално функционисати,

- утврдити и објавити цијене за стране и домаће тржиште, те организовати добру службу продаје капацитета за дужи период, имајући у виду њихову бољу искоришћеност,

- стално бринути о побољшању квалитета услуга и подизању дивоза наше туристичке понуде,

- проширити и обогатити туристичку понуду у објектима, као би се повећала ванпансионска потрошња продајом сувенира, стране штампе, разгледница, цигарета и сличне robe,

- посебну бригу посветити забавном животу у хотелима и на терасама,

- побољшати пропаганду с посебним акцентом на предsezону, поsezону и зимску сезону,

- одлучити који аутокамтви треба да даље раде, па их комплетирати и боље организовати,

- посебну пажњу посветити унапређењу рада и пословања организација задужених за домаћи туризам,

- организовати заштиту имовине и људи у објектима,

- на вријеме обезбиједити историјске просторе за исхрану туриста смјештених у приватним собама.

Домаћа радиност

На вријеме донијети прописе који регулишу проблематику домаће радиности,

- извршити категоризацију свих соба и сачинити нову документацију с подацима о сваком домаћинству које се бави овом дјелатношћу,

- издати одобрење домаћинствима за бављење овом дјелатношћу,

- у ОУР за домаћу радиност организовати добро вођење приватно-одјавне службе, као и евидентацију дневне популарности капацитета,

- на вријеме обавијестити све радне и остale организације у земљи, које су на нашем подручју имале своја одмаралишта, о њима новинама у вези с будућим радом,

- до краја 1983. године утврдити цијене смјештаја у приватним собама, апартманима и аутокамповима,

- посебну пажњу посветити заштити туриста и имовине у приватним кућама и аутокамповима, пре испитати и, уколико се покаже као потребно, измијенити и допунити прописе о опорезивању приватних кревета и осталих услуга које се пружају у домаћинствима.

Одмаралишта

На бази података, којима располажу надлежне службе склоптине општине и Туристички савез, одлучити која одмаралишта могу и даље да раде, која треба да се оспособе за нормалан рад, а која уклонити с локација на којима се налазе,

— обавезати све радне организације, посебно из трговине и угоститељства, да обезбиједе затворени простор за одлагање и државање смећа. То исто захтављавати и од колективних стамбених објеката,

— са јавних површина уклонити контейнере за смеће,

— одредити локације за депоније смећа и шута,

— обезбиједити прање и дезинфекцију канали и контейнера за смеће,

— автосторије поред путева, на којима су се налазиле депоније, треба очистити и озеленити,

— обезбиједити уредно одвођење смећа, чак и недељом и државним празницима,

— за вријеме два мјесеца главне туристичке сезоне (јули и август) обезбиједити у току читавог дана дежурство једне екипе састављене од мањег возила, возача и два чистача, која би се, од случаја до случаја, самоникнитивно или по пријави инспекције, другог органа или грађанина, бринула о одржавању чистоће.

Комуналне дјелатности

— Обићи све трасе водовода на подручју општине у циљу отклањања кварова на њима,

— завршити резервовар у Будви и доводни цјевовод до њега,

— обезбиједити уредно снабдјевање водом Петровца, као и објекта и насеља на високим котама,

— преопитати у каквом се стању налази водоводни систем Подгорска врела и предузети мјере на његовом оспособљавању за нормално и сигурно функционирање у идућој и сљедећим годинама. Такође сагледати могућности захватања већих количина воде на истом изворишту,

— испитати могућност бољег коришћења старијих изворишта и водовода (Топлиш, Пиратац, Ђевојица и Ријека Бечићка) и њиховог укључивања у постојећи водоводни систем.

Канализација

— Обавити исправке на системима канализације у Будви, Светом Стефану и Петровцу. Постоји могућност да је траса канализације од Трњевице до врха Завала и даље кроз море на појединачним мјестима оштећена, због чега долази до изливавања фекалија,

— ангажовати све надлежне оргane, грађане, као и средства, као би се на подручју Светог Стефана до Каменова изградила канализација, јер је садашња ситуација више него забрињавајућа — приобално море је загађено и опасно за купање,

— завршити секундарну канализацију свих насеља и објеката за које постоји техничка могућност приклучења на главни колектор,

— обезбиједити сталну контролу бактериолошке исправности воде за пиће, као и мора за купање.

Чистоћа

— На вријеме донијети програм одржавања комуналних објеката који би, када је упитању чиј то је и зеленило, требало да обухвати до сада неодржаване површине и зоне,

— посебну пажњу посветити одржавању и уређењу плажа и њиховог залеђа, паркова, саобраћајнице, излетишта и других јавних површина. Програмом обухватити изградњу и одржавање јавних захода на плажама,

— обавезати све радне организације, посебно из трговине и угоститељства, да обезбиједе затворени простор за одлагање и државање смећа. То исто захтављавати и од колективних стамбених објеката,

— са јавних површина уклонити контейнере за смеће,

— одредити локације за депоније смећа и шута,

— обезбиједити прање и дезинфекцију канали и контейнера за смеће,

— автосторије поред путева, на којима су се налазиле депоније, треба очистити и озеленити,

— обезбиједити уредно одвођење смећа, чак и недељом и државним празницима,

— за вријеме два мјесеца главне туристичке сезоне (јули и август) обезбиједити у току читавог дана дежурство једне екипе састављене од мањег возила, возача и два чистача, која би се, од случаја до случаја, самоникнитивно или по пријави инспекције, другог органа или грађанина, бринула о одржавању чистоће.

Зеленило

— У циљу бољег уређења и одржавања паркова, зелених површина и уопште шумског фонда, потребно је што је могуће прије, донијети програм одржавања јавних зелених површина и шумског фонда. Поред тога, предвидје се спварање нових зелених површина у залеђу плажа, појединачним насељима, на излетиштима и вијадукцијама,

— на читавом подручју наше ривијере изградити мање покријене просторе, на овим стајалиштима, ради заштите туриста (првенствено ћака и туриста) од невремена,

— на аутобусским станицама поставити редове вожње с убиљеженим досадашњим „стим“ у раду не смије даље толериисати,

— дуж читаве ривијере изградити мање покријене просторе, на овим стајалиштима, ради заштите туриста (првенствено ћака и туриста) од невремена,

— на аутобусским станицама поставити редове вожње с убиљеженим досадашњим „стим“ у раду не смије даље толериисати,

— обезбиједити благовремени и уредан превоз путника који стижу узводима у Бар, посебно оних у вечерњим часовима,

— побољшати аутобуску линију Будва — Дубровник и обратно, у складу с редом летења авиона на овом аеродрому,

— у заједницама са суседним општинама испитати могућност увођења редовног авионског саобраћаја између Запреба и Тивта,

— уредити све саобраћајнице уз постављање хоризонталне и вертикалне сигнализације, уклонити неуредне рекламне табле и опратити бранике,

— преко АМД или на други начин изградити савремени аутослободу за пружање услуга туристима и грађанима,

— узимати стапање на нашем подручју редовно снабдјевати дољним количинама горива, уља и резервних дјелова. Такође обезбиједити довољан број особља, а ради вријеме подредити потреба моторизованих туриста,

— обезбиједити продају возних карата на нашем подручју,

— испитати могућност увођења свакодневног бродског саобраћаја између Будве и Петровца, уз употребу пристајања у Бечићима, Милочеру и Светом Стефану.

ПТТ служба

— Доваршти послове на постављању кабла Будва — Петровац и његовом укључењу у саобраћај,

— доваршти послове око увођења телефона у појединим насељима,

— испитати могућност постављања телефона у близини плажа, ради омогућавања бржих интервенција службе прве помоћи или органа унутрашњих послова,

— продужити радно вријеме одређеним шалтерским службама до каснихвечерњих часова,

— повећати број телефонских говорница и поправити постојеће,

— поставити нове поштанске сандучиће на јавним мјестима, у рецепцијама хотела и другим објектима,

— обезбиједити униформе за особље које контактира са странкама,

— поправити и уредити пословни простор и опремити га потребним уређајима.

Саобраћај

— Локални саобраћај повјерији организацији која ће то боље обављати него што је то био случај до сада,

— испитати могућност дислокирања аутобуске станице у Будви,

— аутобуске станице предати другој организацији на управљање, јер се досадашњи „стим“ у раду не смије даље толериисати,

— дуж читаве ривијере изградити мање покријене просторе, на овим стајалиштима, ради заштите туриста (првенствено ћака и туриста) од невремена,

— на аутобусским станицама поставити редове вожње с убиљеженим досадашњим „стим“ у раду не смије даље толериисати,

— обиљежити сва услугна станица, а у насељима поставити и редове вожње локалних аутобуса,

— обезбиједити благовремени и уредан превоз путника који стижу узводима у Бар, посебно оних у вечерњим часовима,

— побољшати аутобуску линију Будва — Дубровник и обратно, у складу с редом летења авиона на овом аеродрому,

— изградити стајалице на нашем подручју са општилијама сајтима, изградити савремени аутослободу за пружање услуга туристима и грађанима,

— изградити стајалице на нашем подручју са општилијама сајтима, изградити савремени аутослоб

тупајућу сезону

тјев надлежним
лици и Федерацији
и идуој годишње
границе

ословни простор
капетањије у Бу-
да свих служби
луку (париска,
а, Лучка изоста-
)

председник
истичког савеза

умиту за снабди-
вом, а по могу-
продавницу дје-
риболовне по-

абдевање

и довољне коли-
ко дефицитарних,
а нарочито за

рловинским орга-
ње краткороч-
јловњијим у-
зењења залиха
извођача дефи-
недрено-прехра-

одавнице на ло-
за то укаже по-
јовим стамбеним

лан радног вре-
нице на подру-
џетом на дежу-
недјелјом, као и
дима. Пажњу по-
времену продав-
ехрамбених арти-
штампе у касним

ма,

мјере контроле,
ућијило закидање
и сухомеснатих

тлаком, пушчење
одориди голим ру-
ци, сухомесна

других прехрам-
бених

довршетак Трж-
ловцу на мору,

елене пираје у афаиловићима и

управку Дома
и што хитније
у објекта у Пе-

обезбиједити про-
ским амбуланти,
лан организације
е службе у ври-
сезоне,
и опремити
моћи,

— обезбиједити довољне коли-
чине љекова и осталих артикала
за потребе апотека на нашем по-
дручју,

— из вријеме и добро организи-
зовати ДДД службу уз обезбије-
ње довољних представа за рад,

— радно вријеме амбуланти и
апотеке подесити према потребама
туриста.

Јавни ред и мир и друштвена самозаштита

— Општинско одјељење за уну-
трашње послове треба да изради
програме техничког опремања ор-
гана и попуњавања свих упражње-
них радних мјеста,

— у циљу што ефикаснијег ра-
да, треба испитати могућност рје-
шавања стамбеног питања одређен-
ог броја лица запослених у овом
организму,

— основне организације удру-
женог рада, као и остали дру-
штвени субјекти, дужни су да по-
 себну пажњу посвете обезбијењу
објекта и имовине,

— у циљу заштите од пожара,
што хитније треба формирати ва-
тrogасну службу и опремити је
за успјешне интервенције,

— у съедињеној туристичкој се-
зони посебну пажњу посветити хо-
телском комплексу „Словенска плажа“ као специфичном и доста
комплексном објекту за обез-
бијење,

— за вријеме туристичке сезо-
не обезбиједити сталну службу
осматрања, ради спријечавања по-
жара,

— све радне људе и грађане обавезати на вођење бриге о за-
штити друштвене имовине,

— повести више рачуна о за-
штити туриста и њихове имовине
у појединим објектима, аутокам-
повима, приватним кућама, пла-
жама и на мору,

— током туристичке сезоне, по-
ред контроле коју обављају орга-
ни унутрашњих послова и инспек-
ције, треба установити редарску

службу и туристичку инспекцију.

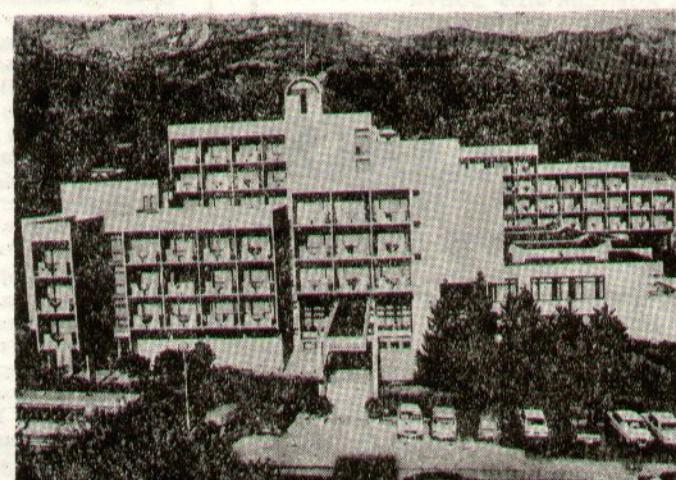
Уређење насеља

— На нивоу мјесних заједница
израдити програме акција на уре-
ђењу мјеста у чијој би реализа-
цији учествовали радни људи и
грађани, омладина и дјеца,

— обавезати грађане да уреде
своје куће и дворишта, а у про-
тивном, не издавати им дозволе
за прихватавање туриста,

— са фасада колективних ста-
мбених објекта уклонити плака-
те и забранити лијељење нових,

— израдити потребан број огла-
сних табла и поставити их у мје-
сним центрима наше општине,

— извршити обиљежавање тр-
говина и улица,

— обавезати сва лица која ли-
јепе јосмртнице да су дужна (3, 7,
15) дана након сахране или одр-
жавања помена да их уклоне или
ће то урадити радници традске чистоће,

— уклонити све привремене об-
јекте и камп приколице из на-
сељених мјеста, а те просторе уре-
дити и озеленити,

— извршити интервенције на
крпењу улица и тротоара,

— посебну пажњу посветити уре-
ђењу шеталишта, вијандиковаца и
излетишта с постављањем фи-
ксираних столова и колупа,

— у центрима туристичких пу-
нктова поставити планове насеља,
а по могућности справе за мјеренje
температуре, притиска и влаж-
ности ваздуха,

— спровести међу грађанима
такмичење на уређењу фасада,
дворишта и за квалитет услуге уз
доделу одређених признања,

— посебну пажњу посветити бризи
за заштиту човјекове сре-
дине,

— покренути иницијативу за
изградњу капела и донијети одлу-
ку о начину држања и сахрањива-
ња мртвaca.

Пропагандно — информативна служба

— Израдити програм опште ту-
ристичке пропаганде за 1984. го-
дину,

— појачати пропагандне акције на
домаћем и страном тржишту,

— током туристичке сезоне фор-
мирати информативни центар за
давање комплетних информација
туристима,

— израдити проспект и плакат под-
рчује Будванске ривијере као
и остale пропагандне материјале
— фотосе, дијапозитиве, календаре и
филмове,

— организовати анкету међу
домаћим и страним туристима,

— на подручју читаве ривијере поставити табле са обавјеште-
њима на нашем и једном или ви-
ше страних језика,

— штампати летак с основним
подацима о условима за прихва-
тање мототуриста на нашем подру-
чују,

— током туристичке сезоне ор-
ганизовати прикладна предава-
ња и разговоре с домаћим и страни-
м гостима,

— испитати могућност оснива-
ња локалне радио станице уз ко-
ришћење већ постојећих уређаја
у хотелу „Аvala“,

— испробити Метеоролошки

службу за давање свакодневних
података путем радија, телевизи-
је и штампе.

Кулурно-забавни и спортски живот

— Израдити програм културно-
забавних манифестација за подру-
чује читаве општине,

— формирати институцију која
ће се бавити искључиво организовањем културно-забавних ма-
нифестација,

— максимално искористити ло-
калне могућности за приређива-
ње одређених манифестација током
туристичке сезоне („Kaњош“,
Градска музика),

— организовати такмичења у која
би се укључивали и гости, уз напра-
ђивање побједника симболичним
протагонистичким наградама,

— организовати неку прикладну
приредбу (нешто као „Будван-
ска ноћ“) која би могла постати
традиционална,

— у обогаћивању наше тури-
стичке понуде више укључити спо-
ртске друштве,

— посветити пажњу организова-
њу квалитетних културно-забав-
них манифестација у пред и по-
сезони.

Туристичка друштвена организа- ција

— На нивоу друштвено-поли-
тичке заједнице одредити мјесто
и улогу туристичке друштвене о-
рганизације у њеној понуди,

— довршити активирање тури-
стичких друштава на терену,

— утврдити планове и задатке
у припремама и у току туристи-
чке сезоне,

— укључити грађане у рад ту-
ристичке друштвене организације,

посебно у акцијама за припрему
сезоне,

— повести масовну акцију на
шире туристичке културе и по-
дизању квалитета туристичких
услуга,

— појачати рад на општој ту-
ристичкој пропаганди и информа-
ционој служби,

Нормативна дјелатност и реа- лизација програма

— Према потреби, измијенити,
допунити или донијети нове одлу-
ке за реализацију задатака из овог
програма и припрему што бо-
ље туристичке сезоне,

— на основу овог програма све
организације удруженог рада, дру-
штвено-политичке и друштвене о-
рганизације, као и остали субјекти,
дужни су донијели своје про-
граме припрема туристичке сезо-
не, и то најкасније до 15. јануара
1984. године,

— у реализацији овог програ-
ма бринуће се посебни орган са-
стављен од представника Скуп-
штине — њених органа, Општин-
ског комитета Савеза комуниста,
Туристичког савеза, ССРН, те при-
вредних субјеката с нашег подру-
чуја,

— све организације удруженог
рада и остали субјекти дужни су
да Општинском туристичком са-
везу доставе по један примјерак
свога програма, и то најкасније
до 15. јануара 1984. године.

САСТАНАК ПРЕДСТАВНИКА ТУРИСТИЧКОГ САВЕЗА
ЈУГОСЛАВИЈЕ

ИЗ НАШЕ ПРОШЛОСТИ

Више странаца у току наредне сезоне

У Будви је средином децембра одржан састанак представника Туристичког савеза Југославије са својим „амбасадорима“ у разним земљама свијета. Тема је била: изгледи за наредну сезону. Најкраће сажето, рапорт са овог скупа би гласио: инострани туристи ће наредне сезоне посјетити нашу земљу у нешто већем броју него ове године. Са западноњемачког туристичког тржишта идуће сезоне треба да стигне око два милиона гостију, који ће остварити близу 17 милиона ноћења. То је на нивоу посјете у овој години. Међутим, може бити и изјесног повећања, што ће показати туристичке берзе које се у фебруару одржавају у овој земљи.

С подручја Енглеске, одакле је љетос било мање гостију него што се очекивало, повећање њиховог броја очекује се за 15 процената, док ће из скандињавских земаља повећање туриста који ће стићи у нашу земљу износити између 4 и 5 процената.

И наши први сусједи И-

талијани повећаће посјету Југославији у односу на ову годину, што је добар резултат, ако се има у виду да је ове сезоне у Југославију стигло око 700.000 Италијана. Повећање броја туриста који ће наредно љето проводити на нашим плажама очекује се и из Француске, Белгије и Холандије, док с подручја САД и Канаде треба очекивати више гостију тек наредних година с обзиром да су велике пропагандне акције у току и да ће главни „посао“ на том тржишту учинити Зимске олимпијске игре у Сарајеву.

Речено је да су наше цијене конкурентне у односу на туристичке сусједе и да ће то уз добре плаже, лијепе хотеле и добру услугу бити главни мамац за госте и наредног љета. Очијењено је да влада велико интересовање за објекте у Црној Гори, посебно оне који припадају „Монте негротуристу“, а налазе се на Будванском ривијери, у Улцињу, Сутомору и Тивту.

Г.

Стари Будвани писали су свој Сједњовјековни статут прије пуних шест вјекова, у вријеме када је Душан писао чувени Законик, и када је, проглашавајући га, узвикнуо: „И нека не буде других закона осим мојих!“ У том Статуту, ево чуда говори се о дивљој градњи, о једногодишњем мандату, о миту, о курвама и амбасадорима, о трошковима репрезентације, несавјесним трговцима и месарама!... Тај исти Статут (преведен је са италијанског језика), један Будванин, кад се прије неколико година расправљао о најрту статута општине, донио је тај правдани и, — рекао бих — предавни документ на збор бирача и затражио да се много његове одредбе унесу у нови општински „устав“.

Каку да је један друг предлагао и да се читав само прекуца и у виду предна црта понуди грађанима на њавну дискусију, тврдећи да ће га у целини усвојити.

Ево преписујем неке речи из њега, старе свих шест стотина година: да се види како су неке наше особине отпорније и од времена, како се његовом упорномашћу одржавају кроз вјекове.

„Наређујем да онај ко је био судија, капетан или настављач, не може поново бити биран на ту дужност прије истекне рок од четири године.“

Овако пише у Статуту. Записано је то прије шест вјекова. И одредба да се ти и други чиновници могу брати само на годину дана. Није, значи, остављена никаква алтернатива, ништа што би разводњавало једногодишњи мандат. Нема чионог: У изузетним случајевима. Ти Будвани су нешто прије ових данашњих, знали за опасност од бирократизације.

А о миту и корупцији у овом документу пише:

„Ако неки судац прими мит у неком спору, и то му буде доказано (...), наређујемо да никад више не мора-

же добити општинску службу.“

„Ex!“ — уздише Будванин; она што је на збор бирача био донио тај прастари статут и цитира, помало резигнирано, и овај члан:

„Наређујемо да свако ко украде општинску ствар, и то му буде доказано, мора платити казну и накнаду штете, и да никад више не може добити општинску службу.“

Да је и тада овде било бесправне градње, сугерише и овај став из документа.

„Свако ко намјерава да гради кућу, дужан је да позве судије и да гради на свом земљишту. Уколико почне градити на туђем, губи право на рад и плаћа казну.“

Да су се данашњи Будвани придржавали овог Статута, не би сада муки мучили са онима који граде на туђем земљишту, не позивају судије и не плаћају казне због дивље градње. Кад би се примјењивао тај Статут, морало би се срушити бар половина нове Будве. (Недавно је званично истицано како има на стотине кућа које су, зато што су грађене на туђем земљишту, и што нису позивани надлежни органи, што су бесправно подигнуте, осуђене на рушење). Као да су ти прадаћни Будвани унапријед познавали своје далеке потомке, па им оставили готов статут не би ли их одбрањио од њих самих.

О трговини ово:

„Онај код кога се нађе лажна мјера — тегови, мјере за земљиште и ткачице и друге мјере — плаћа казну и више не може добити дозволу за рад“.

Да су и тада месари били вјешти, говори члан Статута којим се упозорава на њихове махинације и успоставља контрола над њима.

„Наређујемо да је онај ко је од општине постављен да врши надзор над теговима у месарницама дужан да пази да мјерење буде исправно“.

Објено је нешто и о тези најстаријем занату за који

У Будванском статуту записано...

је, очито, тадашња Будва знала. У Статуту његови творци кажу:

„Наређујемо да кува за коју се утврди да је имала однос са два или три мундираца не смје носити копрену на глави по нашем обичају, већ мараму; нити смје становати у близини племкиња или редовница..“

Остаје нејасно јесу ли се творци документа бојали да племкињама и редовница не позли од близине ових других, или је постојало страховање да се и оне не почну бесправно бавити најстаријим занатом.

Та давнашња будванска земља имала је и своје амбасадоре, па су им утврђена права и обавезе:

„Амбасадор има право на дневницу од шест динара, ако иде у Котор има право на коња и на седам динара на момка. Ако путује ближе, има право на дневницу од четири динара, на коња и на један динар на момка“.

У Статуту је понешто записано и о трошковима репрезентације, како би се дакас рекло:

„Кад цар господар дође у наш град, земља је дужна да га ногости с три оброка. Исто важи и за царева гласника или посланика“. А из овог упозорење:

„Ако дође неки достојанственик цара или царице, или неки други достојанственик коме треба исказати част, наређујемо да судије с вијећницима могу потрошити и почастити га јелом и пићем. Ако неко тражи дар, судије не могу ништа дати без одлуке Вијећа“.

Припремио: Д. Ераковић

САВЈЕТОВАЊЕ О УДРУЖИВАЊУ РАДА И СРЕДСТАВА

Потребно је да се сва среџства која се формирају у Фонду Федерације за кредитирање бржег развоја недовољно развијених република и покрајине Косово, ставе на располагање удруженом раду. Так тада ће се постићи прави ефекти у даљем развоју мање развијених подручја. Удруженом раду се, наиме, изјаснило да постоји пуни интерес за заједничка улагања. Они из развијених подручја изразили су спремност за удруживањем са колективима из такозваних неразвијених подручја где постоје природна богатства и добра радне снаге. То покazuје и податак да је у претекле двије године и девет мјесеци средњорочног плана реализовано 316 заједничких улагања и да је утрошено 150 милијарди динара, од чега само 34 милијарде из Фонда Федерације. Међутим, послије почетног полета, дошло је до стагнације, па је потребно „убрзати корак“.

Ово је, најкраће речено, закључак дводневног југословенског савјетовања о удружијању рада и средстава развијених и неразвијених република и покрајине Косово, које су у Будви организовали Савезна и републичке привредне коморе и Фонд Федерације за кредитирање неразвијених република и покрајине Косово.

С. Г.

НОВУ 1984. ГОДИНУ

МОНТЕНЕГРО ТУРИСТ

МОНТЕНЕГРО ЕКСПРЕС
YUGOSLAV TRAVEL AGENCY
JUGOSLAVENSKA PUTNIČKA AGENCIJA 81310 BUDVA

TELEGRAM: MONTEX • TELEFONI: 086/41-443, 41-416, 41-116 • TELEX: 61130 • ŽIRO RAČUN: 20710-601-4522 SDK - BUDVA

МОНТЕНЕГРОТУРИСТ

ОУР „Хотел Већићка плаžа“
TELEFONI: 086/41-988, 086/41-708, 086/41-478, 086/41-844, 086/41-208, 086/41-810, 086/41-555.
TELEX: 61266 YUBENOT ZIRO RAČUN: 20710-601-3679 SDK BUDVA

ГРАНД ОУР „АВАЛА“ БУДВА

НАЈСРДАЧНИЈЕ ЧЕСТИТАМО СВИМ НАШИМ РАДНИМ ЉУДИМА И ГРАЂАНИМА СА ЖЕЉАМА ДА У ЊОЈ ПОСТИГНУ ЗНАЧАЈНЕ РЕЗУЛТАТЕ У ОСТВАРЕЊУ ПЛАНА ЕКОНОМСКЕ СТАБИЛИЗАЦИЈЕ

АКТУЕЛНО **Боље икад него никад**

Данас у свијету сви траже путеве како би се школа што више отворија према друштву и приближила животној стварности, да би се млади нараштаји што ефикасније припремили и осноснији да се успјешно укључе и запливају у материју живота.

Иако наш самоуправни систем пружа школи велике могућности, она то у задовољавајућој мjeri није искористила. То је свима јасно, а то показују и неке апкете, јер многа дјеца немају појма о најзначајнијим друштвено-политичким крећењима.

У нашем народу постоји једна изрека која каже: „Школа је једно, а живот друго“. Ми то, на жалост, нисмо успјели у озбиљној мјери, кроз претходну реформу, да демантујемо, и зато је крајње вријеме да се школа што више приближи напој актуелној социјалистичкој самоуправији стварности, наспрот конзервативним и бирократским отпорима, који се у свему држе утабаних стаза и стереотипне дидактике и методике.

Живот се не може укаупити или разлучити једноставним поступком као по изреци: „Попу-поп, бобу-боб“. Напротив, живот је сложен и разноврstan и зато се за њега још у школи треба темељито припремити, али не прости збиром научних садржаја из појединих предмета, односно меморисањем чинијница и података, ради њиховог преподукања, јер у животу човјек-компјутер није потребан друштву, зато што постоји много ефикаснији електронски компјутери за ту сврху. Зато дјецу треба што више учiti на животним садржајима из наше стварности, како би максимално активирали своје мисаоне и интелигентне способности и постале друштвено корисне личности и креативни ствараоци.

Пракса и чинијице показују да ученици у оквиру постојећих наставних планова и програма не добијају ни минимум знања о друштвено-политичком животу своје у же средине, камо ли да им пружају шире информације о догађајима у свим крајевима наше земље у циљу доприноса развоju и јачању југословенског заједништва.

НИШТА СЕ НЕ НУДИ

Нереално самозадовољство укључује неупућене и доводи их у заблуду. Зато, ако се ослонимо искључиво на стручњаке, и нећemo стићи до најоптималнијих резултата, из разлога што понеким научним чистунцима смета животна стварност, јер, по њима, у њој има свега и свачега: језика, ликовне и музичке културе, географије, историје итд., и наводно, угрожава друге предмете.

Оваквим неубједљивим аргументима и цјепнилачјем коче се корисне иницијативе других, а, заузвrat, не нуди се ништа.

Милиони наших пројечних грађана прате с разумевањем актуелне друштвено-политичке догађаје, читајући дневну штампу, јер се ради о обичним, сваком разумљивим информацијама, те је и сваки наставник друштвених наука довољно квалификован да прилагodi тему коју обрађује према узрасту ученика и да их подстиче да истражују и закључују. Само кроз организовану наставу (и веома активношћу других друштвених фактора), могу се млади нараштаји уснijешиji приближити нашеј друштвеној стварности, како би се вaspitavali u духу југословенског социјалистичког патриотизма, братства и јединства наших народа и народности и југословенског заједniшtva.

ДРУГИ О НАШИМ СУГРАЂАНИМА

Васпитач младих генерација

Светозар Радуловић

Илустрована ревија „Фронт“ објавила је о Светозару Радуловићу напис који у цјело сти објављујемо:

„За подизање лијепог архитектонског здања будванског Школског центра веза на је анегдота која се и дана радо прича. Наиме, до прије шест година основна школа била је смјештена под покривљем зидина бивше аустро-угарске касарне у Старом граду. Сваки динар издавају се за туризам који се послије рата нагло развијајо тако да је вазда недостајало средстава за изградњу нове школе.

Тај проблем дugo је морио ондашњег директора школе Светозара Радуловића. Као човјек од акције и ауторитета смислио је план: организовање збор грађана, где ће им предочити да је самодопринос једини пут за

изградњу школе. Можда у томе не било ништа необично да Радуловић није пријебао необичној замисли: умјесто преко родитеља, акцију ће „погулати“ уз помоћ ученика.

Позвао је у своју канцеларију сваког ученика понаособ. Након уobičajenih писања, разговор је овако текао:

— Би ли ти волио да умјесто у овим руинама учиш у свијетлим учionицама, да гледаш филмове у кабинетима, да тренираш у фискултурној сали и на теренима?

— Како не бих, друже директоре.

— А дајеш ли часну плинијску ријеч да ћеш у недјељу довести родитеље и рођаке на збор грађана?

— Дајем!

Те недјеље у Будви си могао видjeti необичан при

зор. Од раног јутра, стотине ученика из града и околних села водило је за руку оца, мајку, дједу, бабу, тетку...

Након беседе Светозара Радуловића, у којој је он по танко објаснио значај и потребу подизања нове школе, прешло се на гласање. Учењици су с нестриљењем чекали да виде како ће им родитељи и рођаци гласати. И, самодопринос је једногласно прихваћен!

Тако је подигнут нов школски центар „Стјепан Митров Љубиша“ — понос Будве. Зграда која је огњеља и разорном земљотресу 1979. године била је тих дана, након стихије, стјециште не само образовног већ и друштвено-политичког рада цијелог Црногорског приморја.

То је најдражака акција Светозара Радуловића на њејовом богатом вијеку просветног, културног и друштвено-политичког радника. На сличан начин подигнута је и основна школа у Петровцу која је страдала у земљотресу...

Светозар Радуловић обрео се у Будви још 1952. као млади наставник српскохрватског језика и књижевности. Иако тада младић, имао је богато животно искуство. Из сиромашње, али честите породице, која је живјела у родним Команима код Тита града, отиснуо се још 1943. када је постао један од оних неустрашивих дјечака — партизанских курира што су кроз непријатељске положаје преносили храну, пошту, санитетски материјал. Након ослобођења, Светозар Радуловић је био одликачи учиољске школе, па је по налогу ондашњег Министарства просвете отишао да студира на Цетиње. Слиједе године службовања у Котору и Радановићима, те дола зак у Будву.

Тешко је побројати све дужности које је до сада усјејано обављао. Измајеје је остављао видне резултате самопрегорног рада. Био је осам година члан Општинског комитета СК, у не колико мандата одборник Скупштине општине, њен предсједник, члан Републичког савјета за производњу филмова, оснивач културно-умјетничког друштва „Кањош“, предсједник ауто-мото друштва „Будва“... Дана је на дужности секретара општинских самоуправних интересних заједница основног образовања, науке и физичке културе. Добитник је многих друштвених признања од којих су му најдраже — Новембарска награда „Курир Јовица“ која се додељује за резултате у васпитању и образовању младих. Од града у коме живи и у име тридесет генерација својих ученика.

Г. С.

Бранко Копуновић

БЛАГО ТРЕБА ЧУВАРЕ

(СА САСТАНКА О ЗАШТИТИ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ)

ПОКРЕТНИ СПОМЕНИЦИ КУЛТУРЕ у Црној Гори, смјештени мањом у сакралним објектима, којих је огроман број и од изузетног су значаја, мањом су незаштићени. У веома лошем стању су и непокретни споменици, нарочито они на подручју Црногорског приморја, који су страдали од земљотреса. Провала у цетињском манастиру из којег је крајем августа украдено 18 владичанских одличја, није једина. Крађа има и на другим мјестима, продају иконе, иконостаси, златни и сребрни крстови, панагије, старе књиге и списи и други вриједни експонати.

Због свега овога је хитна неопходна интервенција општинских и Републичке СИЗ културе, Завода за заштиту споменика културе, друштвено-политичких организација и других органа, како би се стање промијенило на боље.

Ово је, између остalog, констатовано на савјетовању о заштити споменика културе које је крајем новембра одржано у Будви.

У уводном излагању Хусеин Башић, помоћник републичког секретара за образовање, рекао је да су још 1976. године донијети добро срочени закључци о заштити културног блага у Црној Гори, али је мало који од њих реализован. Земљотрес је само погоршао стање, па нестају вредни предмети из музеја, манастира, цркве, као и других објеката, где се чува покретно благо, а који су без алармних уређаја и чувара.

Директор Републичког за вода за заштиту споменика културе Љубо Каписода је изјавио појединачно ситуацију по комунама. Подаци су запаљујићи, стање је, по његовим ријечима, поразно. Ево неколико „бисера“ из његовог излагања: крађу у Богородичном храму у Причњу „пријавио“ је један пас који се нашао у близини и био једини „чувар“ у том тренутку; до римских мозаика у Петровцу се не може стићи од дивље подигнутих објеката. Архив СР Црне Горе у Цетињу може послије 14 часова опљачкati било ко; у музејима Цетиња на пет објеката долази један чувар; један све-

штеник у Рисну је без ичијег знања и одобрења одио експонате из сакралног објекта за који је задужен и направио — кућни музеј!

Стање није боље ни у манастирима и црквама у средишњем и сјеверном дијелу Црне Горе. Многи покретни споменици културе још нису евидентирани, а има и других прописа. Први закључак је да се обезбиједи покретно и непокретно благо, да се поспјеши обнова манастирских комплекса на Црногорском приморју и старих градова на овом подручју (Будва, Котор), да све општине сачине дугорочне програме санације и заштите споменика бурне прошlosti.

ОБРАЗОВАЊЕ, КУЛТУРА, УМЈЕТНОСТ ★ ОБРАЗОВАЊЕ, КУЛТУРА, УМЈЕТНОСТ ★ ОБРАЗОВАЊЕ, КУЛТУРА, УМЈЕТНОСТ

Мала школска хроника

ОБИЉЕЖЕНИ ДАТУМИ РЕВОЛУЦИЈЕ

У основној школи „Стјепан Митров Љубиша“ на свечан начин обиљежени су значајни датуми наше новије историје: 39-годишњица ослобођења општине Будва и 40-годишњица одржавања Другог засијадања АВНОЈ-а и Првог засијадања ЗАВНО-а Црне Горе и Боке. Поред краћег реферата о историјском значају револуционарних одлука које су представници народне власти донијели на овим засијадањима, кога је учесницима саопштио наставник историје Петар Вукићевић, изведен је и пригодан културно-умјетнички програм.

ЈУГОСЛАВИЈО, У СРЦУ ТЕ НОСИМ

У школи је организована израда наградног писменог задатка из материјета језика на тему „Југославијо, у срцу те носим“. За најбоље урађене задатке награде у књигама добили су Марина Кузњецов, Валентина Савиљев, Александра Савић, Лидија Радовић, Маријана Зец, Мино Ђурбазовић, Савија Кацабаћ, Ксенија Медиговић, Лидија Франета и Данијела Јеровић.

ЧЕТИРИ „ЛУЧЕ“

На проширеој сједници Наставничког вијећа на свечан начин уручене су дипломе „ЛУЧА“, које су за одличан успјех и примјерно владање из свих предмета у току осмогодињског школовања добили: Мира Марковић, Лазар Нешин, Нада Маровић и Сретен Тодоровић.

За ученика генерације проглашена је Нада Маровић.

Дипломе је уручио директор школе Павле Вујовић.

СВЕЧАНОСТ ПОВОДОМ ПРИЈЕМА У ПИОНИРСКУ ОРГАНИЗАЦИЈУ

Поводом прославе Дане Републике одржан је пригодан програм посвећен пријему ђака-пракса у Савез пионира Југославије. У извођењу културно-умјетничког програма, који је припремљен за ову прилику, учествовале су рецитаторска, музичка, хорска, фолклорна и друге секције. У току програма, уз хорско певање пјесме „Црвену марму носију ја“, нови пионирски примили су црвено мармари и остале амблеме пионирске организације.

Марко Тановић

У Будви основано Друштво ликовних умјетника

У Будви је средином децембра формирано Друштво ликовних умјетника са подручја наше општине. Оно броји двадесетак чланова, а за предсједника је изабран сликар Радован Пејовић — Ријечки. Његов замјеник је млади сликар Нико Калађурђевић, а секретар Друштва је Нико Дуретић, наставник ликовног васпитања у Основној школи „Стјепан Митров Љубиша“.

— Већ дugo се осјењала потреба за оснивањем друштва: требало је да се окупимо, да се дружимо, пома-

жемо један другом и организовано наступамо. До сада смо били препуштени сами себи, а то није већало ни за нас ни за град у коме живимо — каже Радован Пејовић — Ријечки.

Планирано је да Друштво сваке године организује колективну изложбу (то ће бити, највјероватније, за дан ослобођења града), а уколико ко се добије погодан простор и сталну продајну изложбу.

— Очекујемо помоћ и размијавање СИЗ за културу и радних колективова у ксму-

ни. Чланови нашег друштва мочиће да помогну у uređenju ентеријера хотела и других угоститељских објеката, изради плаката, сувенира, и на другим пословима, који су повјеравани организацијама из других општина. Сарађиваћемо с друштвима сликара из осталих комуна и, наравно, удружењем ликовних умјетника Црне Горе. Сваке године ћемо примати нове чланове, о чему ће одлучивати посебна Комисија — рекао је Радован Пејовић.

С. Г.

ЈЕДИНА ШКОЛА У ЦРНОЈ ГОРИ БЕЗ СВОЈЕ ЗГРАДЕ

— Иако средњошколски центар ради у отежаним условима, извјештаји инспекционих органа говоре да се у настави остварују запажени успјеси. Школску зграду су изгубили у земљотресу 1979. године и од тада су „подстаници“ Основне школе „Стјепан Митров Љубиша“. Они су једини средња школа у Црној Гори која нема своју зграду, иако је још прије три године све било припремљено за почетак изградње нове школе.

П.

ЛИКОВНИ ЖИВОТ**Друга самостална изложба Рајке Кујунџијевић**

Општинска конференција за питања друштвеног положаја жена, уочи Дана Републике, 28. новембра 1983, организовала је у хотелу „Могрен“ другу самосталну изложбу — двадесетак уља — Рајке Кујунџијевић. Очигледно је да је младо сликарки Његошев „Горски вијенац“ и живот старих Црногорца био врело инспирација и неиспрпна тема као уостalom, и многим другим сликарима и ствараоцима из других подручја умјетности. На њеним платнима приказана је љепша, донекле идеализована страна људија и обичаја Црногорца. То се може рећи, у првом реду, за „Црногорско посједо“, „Црногорску

Рајка Кујунџијевић

бесједу“ и још неке слике. Доčaravajući likove starih

Црногорца, млада умјетница настоји и успијева, да својим кичицом подвуче психолошку страну наших горшата ка.

Игром сјенке и свијетла, које зрачи с огњишта или из неког другог извора и изражajoшћу ликова, она је настојала да се приближи — и да нам учини близак — живот наших предaka. Карактеристичне позе Црногорца, које приказују њихове мисли и стање њиховог духа, добро су ухваћене и прикладно презентиране.

У друштву са ћардом Рајке Кујунџијевић доčarava na неким платнима приморски амбијент, што је разумљиво

када се има у виду да је рођена, и да живи, на примору. Њену пажњу привлаче стари плочици, амфоре из потопљених бродова и школјке из којих се „рађа Венера“. Те слике су потврда да младој умјетници нису страни импресионизму и дисcretno наглашени надреализам.

Изложба је била веома доbro посјећена и нашила је на тоја пријем код гледалаца, нарочито код оних који су присуствовали њеној првој изложби и били у могућности да констатују видај напредак.

И. Л.

Црква из раног средњег вијека

Екипе јархеолога Републичког завода за заштиту споменика културе, која је радила више мјесеци у Старом граду, открила је на простири између цркве Светог Ивана и Цитаделе (тврђаве) остатака тробрдне базилике

с краја 5. или почетком 6. вијека.

Ово је још један материјални доказ да се испод Старог града налазила античка Будва, до којих је резултата прије десет година дошао до Јубиша Поповић.

ИЗ РИЗНИЦЕ СВЈЕТСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ**Плутарх — биограф славних ликова антике**

Плутарх (46-120) је рођен у Херонеји, која је, до битке у којој је Филип Македонски 338. године до ногу потукао грчку војску, била мало позната

место да би потом побијешен стално подсећала на пораз и проб њихове слободе. Након те битке миризна Херонеја, пунца ружа, нарциса, лиљана и разног љеб

ковитог биља, постала је једна од трагичних раскрсница опште историје.

Плутархов прадјед, кажу, знао је лијепо да прича ратне успомене. дјед му је био

добро упућен у књижавност, а отац се интересовао и за филозофске проблеме. То духовно благо, наслијеђено од предака. Плутарх је увећао својим студијама у Ати-

Прича о троношцу и мудрацима

(Одломак из Солововог животописа)

СЕДАМ ЈОНСКИХ МУДРАЦА били су БИЈАНТ, ТАЛЕТ, ПИТАК, СОЛОН КЛЕОБУЛ МИСОН и ХИЛОН. Говори се да су се ти мудраци и заједно сабрали, најприје у Делфима, а потом у Коринту, где им је Перијандар удесио састанак и у њихову част припремио гозбу.

Још већи углед и славу прибавио им је начин на који је познати троношцу путовао кад је из руке једног мудраца ишао у руке другога, док их није све обишао, јер ниједан од њих није хтио да га задржи за себе, него га је, из благородне скромности, слao другоме. Ствар је тајка овако.

Неки рибари на острву Коју бацали су мреже у море. Странци из Милета откупе им цио лов од једног бацача прије него што су знали шта ће мрежа захватити. Кад

је мрежа извучена, нашао се у њој златан троношач за који причају да га је Јелена кад се враћала из Троје, баш ондје бацала у море, сјећајући се неког старог пророчанства. Око тога троношца настане свађа између странаца и рибара, а затим сами градови узму тај спор у своје руке и стану ратовати један против другога, док најзад Питија није наредила једнима и другима да троношач имају дати оном ко је најмудрији. Према томе, троношач је послан Талету у Милет, јер су Којани њему једном радо поклонили оног због чега су ратовали са свима Милећанима. Али, Талет је изјављивао да је Бијант мудрији од њега, и тако троношач доспије до Бијанта, но овај га пошаље некоме трећем још мудријем. Тако је троношач обилазио све мудраце, док није по други пут стигао Талету. Напослетку је из Милета донесен у Тебу, где је, као завјетни поклон, предан именском Аполону...

ДВА ДОМАЋА ЗАДАТКА

УЧЕНИЦИ II РАЗРЕДА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ „СТЕЈЕПАН МИТРОВ ЉУБИША“ (РАЗРЕДНИ СТАРЕШИНА ЗЛАТА ВУКОВИЋ) ИМАЛИ СУ ЗА ДОМАЋИ РАД ДВА ЗАДАТКА: „ЗЛАТНЕ РУКЕ МОЈЕ МАЈКЕ“ И „ОСЈЕЋАМ, ВИДИМ И ЧУЛЕМ ЈЕСЕН“. ОВЈАВЉЕНО НЕКОЛИКО ЗАДАТКА.

СРЕЋНА САМ КАДА МЕ ЗАГРЛЕ

Руке моје мајке су по цио дан запослене. Прије подне у предузећу, а послиje подне у нашем дому. Она нам спрема ручак и вечеру. Најмилије ми је јело које припреме мајчине руке. Оне нам перу и пеглају рубље и одјећу. И тако: сваког дана па де, а никад се не уморе. Мени су то најмилије руке. Срећна сам кад ме загрле.

Јелена Плавшић

НЕ ЗНАЈУ ЗА ОДМОР

Мени су најдраже мамиће руке. Оне ме хране, њежно купају и чешљају. Мамиће руке топло грле и миљују, а не знају за одмор. Оне стално раде.

Дејан Дапчевић

МОЈА БАКА

Увијек кад чујем да за нечије руке кажу да су вриједне помислим на руке моје баке, које знају да ме грле и мазе, чак љећше него мамине. Оне за мене ураде много тога. Волим кад моја бака пеће хљеб. Она, поред великог, умијеси један хљен чић за мене.

За нас, моју браћу и мене велику радост представљају чарапе које нам сваке године исплате. Ми увијек причамо о томе чије су чарапе љећше. Мени се чини да бака од најљепших боја увијек плете моје чарапе.

Јелена Анђелић

СВЕ ЈЕ ТО МОЈА МАМА

Ми смо живјели у једној великој кући, која је у земљотресу страдала. Тата, мама и ја смо се иселили. Имали смо још једну стару, малу кућу. Њу смо почели да обнављамо. Мама је по чи-

тав дан била с радницима и говорила како шта треба да ураде. Сада је та кућица толико лијепа да се свако које види одушевљава. Нико не вјерује да је све то моја мама смислила и унутра саглашила.

Andreja Mijusković

МАМА ШИЈЕ И ПЛЕТЕ

Мама често шије и плеће, чешља нас и спрема за школу. Када Милица и ја имамо рођендан, увијек нам направи различите торте. Милица је у јуну имала брод, а ја ћу за седми рођендан добити торту као меда.

Даница Кажанегра

ЦЕМПЕР КОЈИ САМ ЖЕЛИО

Моја мајка је прелистивала један часопис. Ола ме позва и показа слику цемпера. На цемперу је био нацртан тркачки аутомобил „формулар један“. Упитала ме је да ли бих волја такав цемпер. Одговорио сам потврдио, пошто ја волим спортска кола. И послиje не колико дана златне руке моје маме исплеле су цемпер који сам желио.

Марко Томановић

ПРАВЕ МАЛА ЧУДА

Мамине руке, топле и ње жне, знају да праве мала чуда. Везу разне чипке сличне пауковој мрежи, а по платну праве умјетничке слике. Њене руке су као мали стројеви, за све створени: за штрикање, шивење и гајење цвијећа, а у кухињи је прави мајстор. Волим да гледам како спретно раде њене златне руке, како праве торте као пирамиде, украсене и исписане.

Никола Суботић

и на путовањима у Александрији, тада главни град античке учености, у Спарту, Малу Азију, Италију и Рим, где је у дипломатској мисији представљао своју отаџбину и стекао пријатељство најугледнијих Римљана.

Цар Трајан повјерио је Плутарху дужност конзула, а цар Хадријан — и сам свестрано образован: књижевник, архитект, математичар, сликар, пјевач и свирач — намјесника Хеладе. Његов дом био је познато саставилиште образованих људи, којима је, као и његов земљак Епаминонда, говорио: „Не само да положај по себи одређује човјеку част и славу, него и човјек по себи чини част и славу положају.“

Зна се, такође, да ни царски Рим, ни филозофска Атина нису могли да привукну Плутарха — најсрећнији је био и најбоље се осјећао у својој маленој Херонеји. Одатле је — као Хесиод и Пиндар, који су силинима свога доба говорили истину — подсећао врховне руко водиоце на њихове дужности и, као његов савременик Тацит, отворено и непосред-

ТЕТКА ИМА СМИСЛА ЗА ЛИЈЕПО

Моја тетка златне руке, које су ме много пута обрадовале. Сукњама и хаљинама, које нам она сашије, ја се много радујем. Она има смисла за лијепо. Плете нам

пуловере и цемпере. Јетос ми је исплела једну мајицу на трегере, коју сам радо носила. Са тетком највише волим да шетам. Таква је моја тетка, која има златне руке.

Anđela Fuštić

ДАВНО ЈЕ ЗАКОРАЧИЛА ЈЕСЕН

Давно је јесен закорачи-ла у наш град. И небо, и море и паркови, и баште — све је тада промјенило свој изглед.

Небо је постало тумарно, облаци су се намргодили као да им је неко нешто учинио. На небу се види по неки жу тоцврненасни листић који је побјегао из парка и сад га носи бура куд она хоће. Облаци, из чиста мира, плачу и беже иза бријета.

Море хуњи, брекће, скаче, а бијеле огромне коњице по њемују и ударају о зидине Старог града, о стијене на напуштеним плажама, прска шетаче и сваког узнемири. По неки листић долети из парка и плиза по води, шептуре се као каква мала лађа. Барке се у пристаништу љуљају на лагавим таласима и слушају пјесму вјетра.

Паркови су добили другу боју. Нема вишег цвијећа, али се шарени лишће разних боја, маслине и кестени гађају нас својим бомбама. Пролазници се чуде ко их то гађа. Испод ногу шетача у парку шупљи лишће. Нема вишег цвркота птица, али има пјесма вјетра, диригују гране палми, које личе на руке диригента.

У баштама распукли нарови жеље да покажу своју љепоту. Шептуре се и свађају. Мандарине, крушке и јабуке чекају да их неко убере.

Како је лијепа јесен! Богата воћем и природним бојама.

Лидија ЛЕКИЋ

ПУТОВАЊЕ НА ОБЛАКУ

Једном сам понио змаја на врх терасе. Пустио сам га, а он се закачи за облак. Ја довучем облак и узјашем га. Онда смо ишли ја и мој коњ — облак преко брда и планина, преко мора и језера. Прошли смо и кроз Италију, дошли до Кривог торња у Пизи. Како смо брзо прошли поред њега, он се на кривио још метар — два... Онда је дунуо вјетар и донио нас у Француску. Стigli смо у Париз. Замало да смо се сударили с Ајфеловом кулом. У Египту сам видио пирамиде и сфинту. Кад сам се враћао, замало да сам ушао у вулкан Етну. А онда сам стигао кући. Тамо су ме чекали новинари. Њима сам испричао све што и вама сад.

Владимир КУЗЊЕЦОВ

СЕОСКИ ПЕЈЗАЖ

Млава је широка тамноzelena ријека. У њој се огле дају огромне жуто-зелене крошње дрвећа. Мирна је и тиха. Скоро нечујна.

Овдје, на једном дјелу њене обале, налази се стара кућа. Њени зидови су сасвим изблудјели. На њима се јасно ојратавају пукотине. Кров су испрале кише. Снажни вјетрови одијели су и по који цријеп. На том мјесту остала је рула кроз коју про диру капи кише. Та кућа ме подјеља на неку изненоглу старицу која стоји на обали ријеке и чека свој крај.

Небо је облачно. Чини ми се да ће још мало пасти киша.

Marija KUZЊEЦOВ

ЗЛАТНЕ РУКЕ МОЈЕ МАЈКЕ**ДОМОВИНА**

Домовина је сунце што сјаја,
домовина је ријеч што те обасја.

Домовина је најљепша слика,
домовина је велика дика.

Она својом љепотом,
обрадује сваког пионира.

Домовина је украс дјетињства,
у земљи братства и јединства.

У периоду топлога љета,
она је љепша од сваког цвијета,

а зими љепша је од смијега,
од бијelog briјega,

љепша је од свих нас,

од сунца и неба,

од мрвице хљеба.

Домовина је најљепши
мирис у цвијету,

домовина је
најљепша на свијету.

Jelena ЦРВЕНКО

*

Домовина је сунце
које нас са истока грије
Домовина је брижна мајка
која над нама бдије.

Домовина има срце
од љубави и челика
у ком се налазе срца
свих њених становника.

Домовина расте,
домовина цвјета
рађањем сваког дјетета.

Док њени народи живе у слози
она се с њима поноси.

Jovana ЂЕТКОВИЋ

обухвата десет, а последња
петнаест разговора.

Плутарх је био свестрано образован личност. Његови списи (садржи стотину и десет наслова) дијеле се на филозофско-књижевне огледе, под заједничким називом „Етички зборник“, и на „Упо-редне животописе“. „Етички зборник“ садржи 86 огледа у којима се, поред моралних, обрађују педагошка, филозофска, психолошка, историјска, политичка, књижевна и религијска питања. Поменућемо наслова само неких огледа да бисмо се увјерили у многострано интересовање и образовање његовог аутора: „О васпитању дјеце“, „Како младић треба да чита пјесме“, „О слушању“, „О противречностима у сточном учењу“, „Доказивање да се не може живјети по Епикуровим начелима“, „Мудре изреке краљева и војвода“, „Старчи обичаји Лакедемонана“, „О врлинама жене“, „Римски обичаји“, „О музici“, „О празноверицама“, „О судбии и „Гозбени разговори“ у девет књига од којих свака

